

Не давайте завдання написати резюме: результати будуть «завантажені» протягом хвилини, в кращому випадку просто прочитавши. Поставте завдання на завантаження трьох статей на певну тему з Інтернету та порівняйте їх між собою. Це завдання зовсім іншого рівня. Ще краще - створити презентацію на основі цього резюме. Студенти повинні подавати матеріали у певних текстах у презентаціях, інфографіці чи будь-якому іншому форматі.

Тестування є корисним інструментом для дистанційного навчання, але не корисним інструментом для оцінювання

Під час першої хвили «дистанції» в Україні більшість викладачів намагалися за допомогою іспитів перевірити свої знання. З одного боку, комп'ютерні іспити дуже зручні. При комп'ютерній самоперевірці вчитель має готову для перенесення до журналу графу оцінок. Але всі ми знаємо, що тести можна легко скасувати. Так, цього можна уникнути, але повірте: учні креативніші! Ми не повинні радіти ілюзії, що деякі наші дії завадять нам списати. Набагато краще використовувати тести як інструмент навчання. Тест має насамперед допомагати учням, а не вчителям. Завдяки їм учень може побачити, що йому ще потрібно зробити. Коли дитина це розуміє - спокійніше сприймайте будь-які помилки.

Підтримуйте соціальну активність вашої дитини

Навчання – це перш за все соціальна діяльність. Навчання в школі допомагає навчитися будувати стосунки з однолітками та дорослими поза сім'єю. Також – практикуйте різні види спілкування, щоб сформувати ставлення до процесу навчання, друзів і себе. Онлайн-навчання звужує можливість вчитися разом.

Список використаних джерел та літератури

1. <https://nus.org.ua/articles/praktyky-ta-pidhody-do-dystantsijnogo-navchannya-rekomendatsiyi-dlya-vchyteliv/>
2. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyn%20osvita-2020.pdf>
3. <https://school3.com.ua/virtualnyj-metodychnyj-kabinet/dosvid/dosvid-uprovadzhennia-v-osvitnomu-protsezi-tekhnologii-dystantsijnoho-navchannia-v-pochatkovij-shkoli/>
4. <https://sites.google.com/view/zvenspecshev/%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%8>
5. http://bytenku.ucoz.ua/Distansiyne-n/pov_01-22-386_krilevec_dod.pdf

Панасюк В.І.,

медичний працівник

Кучанської загальноосвітньої школи І-ІІІ ступенів

Новоушицької селищної ради

Соціально-педагогічна підтримка здобувачів освіти, які потрапили у складні життєві обставини.

У цій статті міститься матеріал про соціально-педагогічну роботу та соціально-правовий захист здобувачів освіти, які потрапили у складні життєві обставини. Хто являється об'єктом соціально-педагогічного супроводу. Напрямки та принципи роботи.

Ключові слова: соціально-педагогічний супровід, соціальне благополуччя, етичні принципи, об'єкти соціально-педагогічного супроводу, корекція міжособистісних відносин, соціально-правовий захист дітей, складні життєві обставини, характеристика сімей.

Основною метою соціально-педагогічного супроводу учнів школи є: збереження і зміцнення психічного, фізичного здоров'я та соціального благополуччя всіх здобувачів освіти.

Соціально-педагогічна робота та соціально-правовий захист здобувачів освіти, які потрапили в складні життєві обставини, здійснюється у закладах освіти відповідно до

Конвенції ООН про права дитини, Сімейного кодексу України, Законів України "Про охорону дитинства", "Про освіту", "Про загальну середню освіту", "Про дошкільну освіту", "Про позашкільну освіту", "Про попередження насильства в сім'ї", "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю", "Про соціальні послуги", "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні", "Про органи і служби для дітей та спеціальні установи для дітей", "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування", "Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей", Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення, затвердженого спільним наказом Державного комітету сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11, Інструкції щодо порядку взаємодії управлінь (відділів) у справах сім'ї, молоді та спорту, служб у справах дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді й відповідних підрозділів органів внутрішніх справ з питань здійснення заходів з попередження насильства в сім'ї, затвердженої спільним наказом Міністерства у справах сім'ї, молоді та спорту України, Міністерства внутрішніх справ України від 07.09.2009 № 3131/386.[1]

Основними етичними принципами соціально-педагогічного супроводу здобувачів освіти, котрі потрапили у складні життєві обставини є:

Толерантність.

Повага до гідності кожної людини.

Пріоритетність інтересів суб'єкта який потребує супроводу.

Довіра та взаємодія у вирішенні проблем.

Доступність.

Конфіденційність.

Об'єктами соціально-педагогічного супроводу являються: діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти з обмеженими можливостями, діти з малозабезпечених сімей, діти з багатодітних сімей, діти, постраждалі внаслідок аварії на ЧАЕС, діти з неповних сімей, діти з дистанційних сімей, діти з неблагополучних сімей, діти з сімей, які потрапили в складну життєву ситуацію.[2]

Що ж насправді вважається складними життєвими обставинами, та кого із здобувачів освіти слід відносити до групи дітей, котрі опинилися у складних життєвих обставинах?

Складні життєві обставини – життєві обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може подолати самостійно.(Відповідно до статті 1 Закону України «Про соціальні послуги»).

Діти, які опинилися у складних життєвих обставинах – особи від народження до 18 років, котрі перебувають у ситуаціях, що не сприяють їхньому розвитку, й потребують допомоги з боку держави, громади, фахівців, найближчого оточення, аби подолати життєві негаразди і відновити повноцінну життєдіяльність згідно з власними інтересами й потребами.

Класифікаційною ознакою для групування дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах, обрано «забезпеченість права дитини зростати в сімейному оточенні». Відповідно таких дітей об'єднано у дві групи:

ті, хто зростає у сім'ї (діти, які проживають у сім'ях, що опинилися в складних життєвих обставинах, і стосовно яких є загроза вилучення із сімейного оточення; діти – сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які влаштовані в сім'ї громадян – прийомні діти, вихованці дитячих будинків сімейного типу);

ті, хто зростає поза сімейним оточенням (діти – вихованці закладів для дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; бездоглядні та безпритульні діти, вихованці притулків для дітей, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей).[1]

Індикатори жорстокого поводження з дитиною. До переліку складних життєвих обставин відноситься:

жорстке поводження з дитиною (недбале ставлення до дитини, її бездоглядність, в тому числі залишення дитини в небезпеці, насильство), насильство в сім'ї, експлуатація

дитини, втягування її у жебрацтво або протиправну діяльність, заохочення дитини до споживання алкоголю, наркотичних речовин;

залишення дитини без батьківського піклування внаслідок розладу здоров'я батьків, осіб, які їх замінюють, направлення їх на довготривале стаціонарне лікування чи реабілітацію, зникнення батьків, осіб, які їх замінюють, без вісти, їхнє ув'язнення, постійна зміна проживання сім'ї, що призводить до погіршення стану здоров'я дитини, смерть батьків;

проживання сім'ї у непридатних для життя умовах, тривалий конфлікт у родині;

прояви девіантної поведінки дитини;

перебування дитини в екстремальній життєвій ситуації (в зоні міжетнічних чи міжрелігійних конфліктів, аварій, катастроф, збройних конфліктів) тощо.

Жорстоке поводження – будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування однієї людини стосовно іншої, якщо ці дії порушують її конституційні права, свободи як людини та громадянина і наносять їй моральну травму, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю (стаття 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї»).

Недбале ставлення до дитини передбачає таку поведінку батьків (осіб, які їх замінюють), яка призводить до свідомого або неусвідомленого незадоволення дорослими життєво важливих потреб дитини, пов'язаних з її виживанням, здоров'ям та повноцінним розвитком.

Бездоглядність – відсутність або недостатність контролю за поведінкою або заняттями дітей і підлітків, виховного впливу на них з боку батьків або осіб, які їх замінюють.

Поняття «педагогічна занедбаність» розглядається як відхилення від норми в моральній свідомості, поведінці та навчанні, зумовлені недоліками виховання у сім'ї, закладах освіти, але основна увага звертається на недостатній рівень вихованості дитини у сім'ї.

Фізичне насильство над дитиною – дії із застосуванням фізичної сили стосовно дитини, направлені на спричинення їй фізичного страждання, що заборонені законом. Фізичне насильство в сім'ї передбачає умисне нанесення одним членом іншому побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести до смерті, порушення фізичного або психічного здоров'я, посягання на його честь і гідність.

Сексуальне насильство або розбещення – протиправне посягання однієї особи на статеву недоторканість іншої, дії сексуального характеру стосовно дитини, що проявляються як зґвалтування, сексуальні домагання, непристойні пропозиції, будь-які образливі дії сексуального характеру.

Психологічне насильство – вплив однієї особи (групи осіб) на психіку дитини, використовуючи словесні образи, погрози, переслідування, залякування, критику, маніпуляції, що може призвести до виникнення у дитини пригніченого або хронічного тривожного стану, затримки чи відставання психоемоційного, когнітивного, соціального та фізичного розвитку тощо.[1]

На педагогічних працівників закладу освіти покладається найбільш відповідальна громадянська місія – нести відповідальність за збереження психічного та фізичного здоров'я дітей, відслідковувати рівень їх тривожності, задоволення їх базових потреб.

Педагоги, медичний та господарський персонал закладу освіти при виявленні ознак чи факторів, що можуть вказувати на складні життєві обставини або ризики щодо їх виникнення стосовно учня, передають керівнику закладу інформацію про дитину з метою планування подальших дій щодо її захисту. [3]

Такими ризиками є ситуації, коли батьки або особи, які їх замінюють:

не цікавляться навчальною діяльністю дитини, вихованням в навчальному закладі (не відвідують батьківських зборів, не контактують з педагогами закладу);

під час відвідування навчального закладу перебувають у стані алкогольного сп'яніння або під дією наркотичних речовин. Наявні повідомлення дітей, осіб, знайомих із сім'єю, про факти надмірного вживання алкоголю, наркотичних речовин, схильності до азартних ігор та відвідування ігрових клубів;

систематично проявляють агресивну поведінку до працівників закладу, батьків інших дітей;

ігнорують рекомендації працівників навчального закладу щодо виховання дитини, що призводить до погіршення емоційного стану, здоров'я, соціальної ізоляції та інших несприятливих наслідків;

не дотримуються санітарно-гігієнічних норм та правил безпечної поведінки (що призводить до виникнення ризику інфікування дитини);

мають ознаки пригніченого психоемоційного стану, розладів психічного здоров'я;

не забезпечують необхідного медичного догляду за дитиною, що може призвести до серйозних порушень здоров'я;

жорстоко поводяться з членами сім'ї (одним із батьків, іншою дитиною, іншою особою), з домашніми тваринами;

допускають перебування в помешканні, де проживає дитина, сторонніх осіб, схильних до вживання алкоголю, наркотичних речовин;

не забезпечують дитину кишеньковими коштами;

перекладають відповідальність за догляд за молодшими дітьми на інших.

При цьому діти мають: знижену здатність контролювати свою поведінку, демонстративну хоробрість, агресію стосовно інших дітей або дорослих, ознаки бродяжництва, бажання і змогу перебувати у вечірній і нічний час на вулиці без супроводу дорослих. [1]

Характеристика сімей, які потрапили в складну життєву ситуацію. Сім'я, що перебуває у складних життєвих обставинах – це сім'я, яка втратила свої виховні можливості через виникнення таких умов, що порушують нормальну життєдіяльність одного або кількох членів сім'ї, наслідки яких вони не можуть подолати самостійно.

Такі сім'ї поділяються на три групи:

сім'ї, у яких виникли проблеми через матеріальні труднощі, а саме: внаслідок безробіття, відсутності житла, необхідності лікування членів родини. Особливо гостро ця проблема постає для багатодітних сімей, одиноких матерів (батьків), у сім'ях, де один з батьків втратив працездатність через хворобу, випускників інтернатних закладів, малозабезпечених родин;

сім'ї, у яких виникли труднощі через юридичні проблеми, а саме: через необізнаність щодо своїх прав та обов'язків, брак коштів на відновлення документів (прописки, свідоцтва про народження, оформлення аліментів) тощо;

сім'ї, в яких виникли психологічні проблеми. Наприклад, з приводу труднощів перехідного віку дитини, при повторному шлюбі матері чи батька, у разі гіперконтролю з боку батьків, незадоволення потреби в спілкуванні, насильства з боку одного з членів родини, бездоглядності дитини.

Емоційна прив'язаність таких дітей до батьків втрачена або ослаблена. Їм притаманні порушення психоемоційної сфери, зниження рівня самоконтролю, неврівноваженість, відчуття малоцінності своєї особистості, відхилення в соціальній поведінці, відмежування від соціальних зв'язків з навколишнім світом, низький рівень правової культури. [1]

Комплексною складною життєвою обставиною в дітей, які проживають у сім'ях, що опинилися в складних життєвих обставинах, є відсутність сприятливого сімейного середовища, як правило, порушуються їхні права на:

здоровий розвиток (стаття 6 Конвенції ООН про права дитини);

збереження індивідуальності (статті 7,8);

захист від зловживань та недбалого поводження (стаття 19);

гідний рівень життя (стаття 27);

захист від найгірших форм дитячої праці, різних форм експлуатації (стаття 32);

недискримінацію (статті 2, 30);

всебічну участь у культурному й творчому житті (стаття 30) тощо. [2]

Алгоритм дій працівників закладу освіти при виявленні випадку жорстокого поводження з дитиною. У разі потрапляння учня у складні життєві обставини чи при виявленні ознак, факторів, що можуть вказувати на ризики щодо їх виникнення,

адміністрація закладу оцінює ситуацію, потреби дитини на основі проведення бесіди з учнями, їх батьками, іншими особами, працівниками закладу, від яких надійшла інформація та дотримується наступного алгоритму дій:

вивчення ситуації стосовно учня, який потребує захисту, та проведення заходів з попередження, усунення загрози життю і здоров'ю дитини;

за потреби – проведення медичного огляду учня чи направлення її до закладу охорони здоров'я;

направлення інформації до служб, які забезпечують соціально-правовий захист дітей;

розроблення індивідуального плану роботи з дитиною, яка має ознаки потрапляння у складні життєві обставини;

Крім того, керівник навчального закладу, у разі необхідності, бере участь у соціальному інспектуванні, яке здійснює центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді спільно зі службою у справах дітей та з іншими суб'єктами соціальної роботи.

До роботи з дитиною залучаються спеціалісти служб, установ та закладу, визначених Порядком міжвідомчої взаємодії щодо здійснення соціальної роботи та соціально-правового захисту дітей та сімей з дітьми, які опинилися в складних життєвих обставинах, а саме:

- місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування;
- органів внутрішніх справ;
- закладу;
- органів праці та соціального захисту населення
- установ, закладів охорони здоров'я;
- служби у справах дітей;
- управлінь, відділів у справах сім'ї та молоді. [2]

З метою забезпечення комплексної оцінки потреб дитини, прийняття рішення в її інтересах, здійснення соціально-педагогічного та психологічного супроводу у навчальному закладі створюється тимчасова команда індивідуальної підтримки дитини (далі – тимчасова команда).

До складу тимчасової команди входять координатор з питань протидії насильству над дітьми, представники адміністрації закладу, практичний психолог, класний керівник, вихователь, медичний працівник.

Робота тимчасової команди закладу організовується з урахуванням інтересів та прав дитини, згоди членів сім'ї на здійснення індивідуального супроводу дитини (виключенням є випадки, коли родина є фактором ризику). Супровід є комплексним, із залученням ресурсів сім'ї, закладу та громади, базуватися на індивідуальному підході до розгляду випадку.

Координатор тимчасової команди, в свою чергу:

аналізує отриману інформацію щодо учня та виділяє ймовірні ризики відповідно до переліку ознак та факторів;

координує діяльність тимчасової команди індивідуальної підтримки дитини;

розробляє індивідуальний план роботи з дитиною, яка має ознаки потрапляння у складні життєві обставини;

веде журнал обліку повідомлень про виявлену дитину чи сім'ю, яка має ознаки складних життєвих обставин;

проводить моніторинг ефективності заходів щодо усунення складних життєвих обставин, в яких опинилася дитина, результативності просвітницької та профілактичної роботи;

готує та направляє повідомлення про дитину, яка опинилася в складних життєвих обставинах, до відповідного підрозділу.

До центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді звертаються у разі виявлення: вагітності дитини;

відсутності участі та контролю батьків питань, пов'язаних з навчанням дитини.

систематичних пропусків занять без поважних причин;

випадків вживання учнем алкоголю, наркотичних речовин;

ознак, які вказують на те, що мати, батько дитини, інший дорослий член сім'ї родини тривалий час перебуває у пригніченому емоційному стані, що впливає на їхню здатність забезпечити належний догляд дитини.

Невідкладно повідомляють відділ ювенальної превенції у разі виявлення фактів про те, що:

батьки дитини, інші особи залучають дитину до праці, яка є шкідливою для її здоров'я, заважає навчанню, пов'язана з продажем алкоголю, наркотичних речовин тощо;

батьки дитини, інші особи заохочують дитину до вживання алкоголю, наркотичних речовин;

батьки дитини, інші особи втягують або примушують дитину до жебракування, крадіжок тощо.

дитина зазнає фізичного, сексуального, психологічного, економічного насильства.

До закладу охорони здоров'я учень направляється у супроводі працівника закладу (класного керівника або медичної сестри) у разі виявлення потреби дитини у негайному чи додатковому медичному огляді, лікуванні.

Діяльність команди завершується після прийняття рішення про недоцільність або неможливість її подальшої роботи з випадком у зв'язку з відсутністю ризиків для життя і здоров'я дитини, закінченням навчання дитини у школі. У випадку переведення дитини до іншого закладу інформація стосовно дитини та її сім'ї передається до центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. [1]

Міжнародні, національні стандарти захисту дітей, які потрапили в складні життєві обставини. За даними неурядових організацій, неповнолітні стають свідками кожного третього випадку насильства в сім'ї.

Психологи стверджують, що діти, виховані в таких сім'ях, згодом самі виявляють схильність ставати жертвами чи кривдниками, оскільки побачене і пережите згубно впливає на їхнє психічне здоров'я і розвиток. Досить поширеним стереотипом переконаність самих батьків у тому, що вони мусять терпіти домашнє насильство задля дітей.

В Україні щорічно збільшується кількість сімей, які потрапили у складні життєві обставини та потребують соціального захисту.

Коди складної життєвої ситуації:

01-інвалідність батьків або дітей;

02-вимушена міграція;

03-наркотична або алкогольна залежність одного з батьків;

04-перебування одного із членів сім'ї у місцях позбавлення волі;

05-важковихованість дитини, девіантність;

06-насильство у сім'ї;

07-безпритульство;

08-сирітство;

09-складні стосунки у сім'ї, психологічний розлад;

10-відсутність житла або роботи;

11-бездоглядність;

12-виникнення ризику для здоров'я та життя (зокрема, проживання в екологічно забруднених зонах, в районі епідемії, антисанітарних умовах тощо);

13-інше.

Держава здійснює захист дитини (означає особу у віці до 18 років, повноліття, якщо згідно з законом, застосованим до неї, вона не набуває прав повнолітньої раніше) від усіх форм фізичного та психічного насильства, образи, недбалого й жорстокого поводження з нею, експлуатації, включаючи сексуальні домагання, у тому числі з боку батьків або осіб, їх замінюють.

Стаття 7 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права: «Нікого не може бути піддано катуванню чи жорсткому, нелюдському або принижуючому гідність поводженню чи покаранню. Зокрема, жодну особу не може бути без її вільної згоди піддано медичним чи науковим досліддам».

Стаття 5 Загальної диференціації прав людини: «Ніхто не повинен зазнавати тортур або жорстокого, нелюдського, або такого, що принижує гідність покарання».

Стаття 3 Конвенції про захист прав людини та основних свобод: «Нікого не може бути піддано катуванню або нелюдському чи такому, що принижує гідність, поводженню або покаранню».

Стаття 19 Конвенції про права дитини ООН: «Держави-учасниці вживають усіх необхідних законодавчих, адміністративних, соціальних і просвітніх заходів з метою захисту дитини від усіх форм фізичного та психологічного насилля, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи зловживання, з боку батьків, законних опікунів чи будь-якої іншої особи, яка турбується про дитину».

Статті 37, 39, 28 Конвенції про права дитини містять низку позицій, які стоять на захисті психічного та фізичного здоров'я дитини, передбачають право на освіту, рівні можливості, доступ до правової та іншої допомоги тощо.

Прикладом норм національного законодавства України, яке захищають право на повагу гідності, захист від жорстокого поводження є: стаття 28 Конституції України, стаття 289 Цивільного кодексу України, стаття 150 сімейного кодексу України, стаття 10 Закону України «Про охорону дитинства».

Наказом Державного комітету України у справах сім'ї і молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 р., № 5/34/24/11 затверджено Порядок розгляду звернень та повідомлень щодо жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення.

З метою впровадження ефективного механізму взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах розроблений спільний наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства праці та соціальної політики України, Міністерства транспорту та зв'язку України, Міністерства внутрішніх справ України, Державного департаменту України з питань виконання покарань від 14.06.2006р. № 1983/388/452/228/556/590/106 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 12.07.2006р. за № 824/12698.

Цим порядком кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності.

Отже, в Україні на законодавчому рівні відпрацьований чіткий механізм виявлення сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, дітей, які зазнають жорстокого поводження та насилля в сім'ї. На часі виконання кожним дорослим громадянських обов'язків, які полягають у небайдужості, спостережливості та у разі підозри на жорстоке поводження з дитиною вчасно повідомляти відповідні структури.[1]

Список використаних джерел та літератури

1. Всеосвіта Національна освітня платформа / [Електронний ресурс] / - URL: <https://vseosvita.ua/library/tema-roboti-socialno-psihologicna-pidtrimka-ucniv-zakladu-aki-potrapiли-v-skladni-zittevi-obstavini-123994.html>
2. Всеосвіта Національна освітня платформа / [Електронний ресурс] / - URL: <https://vseosvita.ua/library/socialno-psihologicnij-suprovid-ditini-v-osvitnomu-procesi-214330.html>
3. Психологічна служба системи освіти України НАПН України / [Електронний ресурс] / - URL: <https://www.facebook.com/groups/psyua/permalink/1645020015673199/>